

b. GENETYKA I HODOWLA

NOWE TYPY UŻYTKOWE ŁUBINÓW

JAN MIKOŁAJCZYK

Pracownia Roślin Strączkowych ZD IUNG, Przebędowo

W wyniku prowadzonych od kilku lat w Przebędowie badań nad genetyką łubinu oraz prowadzonych równolegle prac hodowlanych uzyskano szereg nowych obiecujących biotypów, które — jak się wydaje — będą miały duże znaczenie dla praktyki. Stanowią one kombinacje genów istniejących w polskiej kolekcji łubinu, z genami nowymi, wyodrębnionymi wśród biotypów dzikich lub też uzyskanymi na drodze wymiany z placówkami zagranicznymi. Nowe formy uzyskano w ramach wszystkich uprawnych gatunków łubinu.

W hodowli łubinu białego uzyskano rody zakwitające i dojrzewające 8—10 dni wcześniej od dotychczas istniejących wczesnych odmian tego gatunku, co może mieć duże znaczenie praktyczne z uwagi na długi okres wegetacji, który cechuje łubin biały i który utrudnia, szczególnie na glebach mocniejszych, produkcję nasienną.

Nowe rody mogą zostać zgłoszone do Rejestru w 1967 r.

W ramach łubinu wąskolistnego uzyskano z krzyżówek form krajowych z biotypem dzikim — *Lupinus linifolius* formy drobnonasienne posiadające CTN od 90—110 g, a więc niższy o blisko 50% od dotychczas istniejących form uprawnych, zbliżone pod względem plonu zielonki i słomy do form grubonasiennych. Szacuje się, że przez wprowadzenie ich do uprawy będzie można zmniejszyć o ok 50% dotychczas stosowaną ilość wysiewu, oraz uzyskać przez to zwiększenie współczynnika rozmnażania o około 50%.

Nowa odmiana gorzka, drobnonasienna łubinu wąskolistnego rozmnażana już jest na areale ok. 0,5 ha i zostanie prawdopodobnie zgłoszona do Rejestru w r. 1964 lub 1965 r. Formy pastewne tego gatunku mogą zostać zgłoszone do Rejestru nie wcześniej, jak w r. 1967. Obecnie w Przebędowie istnieje kilkanaście ustalonych linii F_4 o niskiej zawartości alkaloidów.

Nowy typ użytkowy stanowi również biotyp będący kombinacją 3 genów recesywnych — *retardans*, *properans* i *procerus* warunkujących

szybszy rytm wzrostu. Posiada on znacznie szybszy rytm wzrostu od dotychczas istniejących form szybkoepędnych — Puławski Wczesny, Puławski Wysoki, Kuba itp. W chwili obecnej istnieją wyrównane linie F₄. Nowa super szybkoepędna forma łubinu wąskolistnego zostanie zgłoszona do Rejestru w 1968 r.

Na drodze krzyżówek form krajowych z formami dzikimi pochodzenia palestyńskiego, oraz z formami wczesnymi hodowli Majsuriana uzyskano formy wcześniejsze o 10—14 dni od dotychczas istniejących. Niewątpliwie znajdą one zastosowanie w rejonach północnych kraju. Istnieje nadzieje, że stosując odpowiednią agrotechnikę będzie można uzyskać z nich nasiona już w II dekadzie lipca, co umożliwi przeznaczenie nasion na poplony ścierniskowe w roku zbioru.

Wcześniejsze o 10 dni formy uzyskano również w łubinie złotym. Pochodzą one ze skrzyżowania form krajowych z bardzo wczesną mutacją wyodrębnioną przez T e d i n a w Szwecji na drodze indukcji promieniami X. Nowe formy szczególnie są godne uwagi, gdyż dotychczas istniejące odmiany wcześniejsze tego gatunku miały okres wegetacji tylko o 3—4 dni krótszy od form normalnych, co nie gwarantowało uzyskiwania wiernego plonu nasion w rejonach północnych kraju.

Interesujące są również formy super szybkoepędne uzyskane w Przebędowie stanowiące kombinację genów rapidus i promptus oraz rapidus i crescensceler. Ich rytm wzrostu jest znacznie szybszy od istniejących form szybkoepędnych typu Ekspres. Nowe formy zostaną zgłoszone do Rejestru w latach 1968—69. Forma wczesna łubinu złotego zostanie wprowadzona do praktyki około 1970 r.